

Minnen från Blåsås

Vid ett besök i Blåsås, Pukaberg den 16 augusti 2011 berättar Annie Lidberg för Gunvor Johansson sina minnen medan Jan-Erik Johansson fotograferar. Min mor åkte hem till Blåsås när jag skulle födas 1925. Sedan återvände hon till nya hemmet i Lindås. Carl Areskog döpte mig den 19 mars 1925 och min mor på nyårsdagen 1906.

Minnen från Blåsås

Annie : Jag känner inte igen mig. Inte kunde de väl ha en ko här inne i källaren. Tänk att mura upp så och bygga. Titta på det trädet som det växer. Här var väl ett fönster här. Kunde de ha en ko här inne?

Det är mig en gåta. Där uppe hade de loge. Morfar slagtröskade sin säd. Johan och Anna-Sofia Karlsson var min morfar och mormor. Mormor blev änka och då köpte John och Elsa Karlsson, Blåsås. De var inte alls släkt med mormor och morfar. De flyttade från Elvingamålen och bodde här ett litet tag. Men varför har han skrivit Fia hon hette ju Anna Sofia och det står på gravstenen. Men de kanske kallade henne Fia. Vi tittar på en tavla från Karstorp (finns på Oskars Hembygdsgård OH1090). Här går vägen till Klenemåla. "Hemma på Blåsås" sa alltid mor. Jag känner inte igen det nu (och menar då vid "lagårn"), nån gång sprang man väl hit. Familjen hade en ko, mormor flyttade 1947 till Alsjö, då hade hon varit änka sedan november 1941. När hon blev änka blev det ensamt och hon var lite rädd flyttade hon till Alsjö och morbror Gunnar och moster Astrid ville ha henne närmre så hon kunde vara barnvakt ibland när deras barn var små. Det var nära och lämna dem där. Hon levde till 1956 då gick hon bort, en månad innan hon fyllde 90 år.

Minnen från Blåsås

Titta här på brunnen. De hade bara en karm runt om inget lock när jag var barn. Vi gick alltid in på baksidan av huset. Nu är det omändrat. Fågelkvitter. Det här har de byggt till. Det fanns inte när jag var barn. Nu finns det ingen ingång från denna sida längre.

Foto Annie Lidberg:
Släktträff i Blåsås, Karstorp, Oskars socken, augusti 1913. Stående fr. v. morbror Ragnar, mormor Anna Sofia Karlsson, Amanda Holmström, morfar Johan Karlsson som var vedbacka-präst", Ragnars

fru Edit, Moster Astrid, grannen Ellen Karlsson, Janne Holmström mors farbror. Sittande fr. v. Moster Elsa, Anna Holmström, kusin Greta, mor Ellen, Emmy Holmström, moster Berta. Liggande morbror Erik och Gustaf Holmström. Bebisen Olle låg i stugan och sov. På husets vänstra sida skymtar köksingången. Familjen hade en ko. 1947 flyttade mormor till Alsjö.

Vi tittar på kort som 1913 är taget från sidan och jämför med nu. Ny skorsten och nya fönster. Uppe är de gamla fönstrena kanske kvar. Det var två fönster tidigare nu är det bara ett på gaveln nere.

Minnen från Blåsås

Det har stått en stuga längre upp innan denna byggdes. Dom stenmurarna har morfar lagt. Var har han fått stenarna ifrån? Så släta och fina. Han la husgrunder och sådant.

Att det var så sluttande har jag glömt. Hela trädgården sluttar. Frukträderna är sedan morfars och mormors tid. Förut var det stora almar som stod här nere nånstans. Nu har det kommit askar. Om de fanns som sticklingar då det kommer jag inte ihåg. Stenmurarna är väldigt fina, morfar var mycket noga, det fick ta sin tid. Annie minns det. Han la grunder när de byggde hus. Men var har han fått tag i alla stenarna? Har de brutit upp dem i trädgården. De hade råg, vete och havre, potatis när de var yngre, vet jag att mor pratade om. Men jag (Annie) tittar på lagården inte kunde den väl vara därnere och ha ko i den. Kanske det är ombyggt och rivet. Det är nog ändrat. Stugan är den samma fast de har förbättrat den. Tak och tillbygge och fönster. Det var kanske timmer. När man var barn sprang man ju ute men man tänkte inte på sådant.

Vi var och hälsade på. De körde med häst och vagn. På vintern åkte vi släde. De ställde häst och vagn här och morfar hade sånt bestyr och skulle gå på gång ge hästen höet vi hade med oss. Han var så noga med det. Och det var ju roligt att åka vagn. På vintern var det pिंगla mot bogträet. Min morfar dog 1941 i november och begravdes 1:a advent. Mormor bodde kvar till 1947, då flyttade hon till Alsjö.

Minnen från Blåsås

Annie minns: Första julen mormor var ensam var hon hemma hos oss. Min morfar var "vedbackapräst". Han var med och sjöng när de hade utförsbön, som de sa. Då hade de den döde hemma på den tiden, om man dog i hemmet. Man skulle sjunga och hålla andakt innan den döde lämnade hemmet. Utförsbön kallades det. Och då var morfar med och sjöng för han hade sån sångröst. Och det var väl nån gång då inte prästen kunde var med som han fick hålla andaktsstunden och sjunga ut liket. Det tycker jag är ett hemskt namn, liket, finare att säga den döde eller den avlidne. Men liket sa de förr.

Vi står till vänster högst upp på tomten där det finns en öppning mot en äng. Annie berättar: En gång hade morfar grävt en grop och tagit upp sten till en stenmur. I den gropen blev det vatten. Det hade regnat. Då var mor 2 år och Elsa 4 år. Mor ramlade i och Elsa hade sån sinnesnärvaro så hon kunde ta tag i sin lillasyster och dra upp henne och sen sprang de in. Om hon hade sprungit ifrån henne så hade min mor drunknat. Gropen grävdes igen genast. Stenmurarna är "riktiga" stenmurar, man har grävt ur för att frosten inte ska skada.

De var 10 barn men 2 dog som små innan de siste föddes. Barnen var Astrid, Ragnar, Hjalmar, Anna, Gunhild, Gunnar, Erik, Berta, Elsa och Ellen.

Kunde man se gölen härifrån när du var barn? Nej det gjorde vi inte. Det var träd och buskar så det gjorde vi inte. Vi fick gå en bit för att komma dit. Björnasjö går ju upp rätt nära. Det skulle vara en mosse rätt nära. De pratade om att de skulle höra när de var och skördade på den. Björnasjö var så sönderstyckat.

Hjulen som står här är förmodligen från en hjulräfsa? Det hade de ingen här. Det var för hand, lie och vanlig räfsa som arbetet skedde, så hjulen hör inte till gården. De kanske hör till Klenemåla. Klenemåla var som en herrgård på den tiden. Det var mycket folk och tjänstefolk. Inte fanns det någon hammock eller trädgårdsmöbler heller.

Inomhus är det säkert förändrat. Det var ett enda stort rum och köket var litet och smalt. Då hade de köksspisen på sommaren i det där smala sen när vintern kom flyttade de in köksspisen inne i stora rummet. Så det var både kök och rum samtidigt. Det var en liten järnspis. En enda skorsten men det var väl något litet rör som stod i förbindelse med spisen. Det var rätt primitivt. Sängar sen överallt som de skulle sova i. De låg ju två och två i utdragssoffor. De var ju inte hemma alla på en gång. Astrid den äldsta kom hem 1912 och hälsade på. Då hade hon inte sett Berta, Elsa eller Ellen. Hon hade åkt innan de föddes. Så hon hade tre nya syskon att lära känna när hon kom hem från Amerika och hälsade på. Sen åkte hon igen. Då var det tal om att hon skulle komma hem igen, efter några år, efter kriget ca 1920. De städade, tvättade och gjorde så fint. Då kom det ett brev att hon fick uppskjuta resan för hon skulle gifta sig. Sen kom hon aldrig mer. Hon gifte sig och fick tre pojkar. Det var ju stort att resa till och från Amerika. Det var med båt. Sen åkte Berta Elsa och Gunnar. Gunnar kom ju hem 1931.

Minnen från Blåsås

Hjalmar var hemma när de tog ett foto 1912. Men då var de båda flickorna Gunhild och Anna döda. En i difteri och en i vattenkoppor. Hjalmar åkte till Amerika för att aldrig mer komma hem igen. Berta och Elsa hälsade på i Sverige 1978.

Det var ett så litet kök med en liten kammare innanför. Men den hade de mest som förråd. De hade lucka i köksgolvet som gick ner till källaren. Lyfte mormor luckan, så var det en liten stege som gick ner. Det tyckte vi var så hemskt. Hon hade matkällare där. Annars var det ju en öppning på andra sidan till källaren. Men då slapp hon att gå ut när det var vinter. Jag var aldrig nere i källaren. Hon ville inte att vi skulle gå dit.

Tidigare hade funnits ett hus lite högre upp i backen. Venbergakalle, min morfars far, lät bygga detta hus. De hjälptes åt med grunden. Min morfar var grundläggare. Det fanns de som gick omkring och la grunder och min morfar var en av dom. Det var utan maskiner, det var järnspekt och våg och vad det hette. Jag tror att han lät bygga Blåsås sen han hade köpt det. Där uppe, visar på ängen ovanför, bodde en familj, det var så sorgligt. Kvinnan där fick ett barn och det blev några skador så hon förblödde. När de kom in i huset så såg de blod på golvet. Men den revs sen den stugan. Morfar var född 1852 och då tjänade han som dräng i Mortorp. Han var befriad från militärtjänst. Venbergakalle, hans far, la den stenmuren där nere vid vägen. Och då kom morfar som var ungkarl och han sa att det blir för nära vägen. Nej mente Venbergakalle de kommer väl fram. Och de började prata med varandra. Hör ni far, sa morfar, för det sa man på den tiden. Får jag köpa stället av er? Det vet jag, mor pratade så här. Ja det höll han med om. Venbergakalle hade byggt en jordkoja liknande jordkällare i Besagöl, Alsjöholm, ritning finns, han var änkeman då. (Den ingår också i Torpinventeringen från 1987-1990 gj). Bertil Olsson talade om det för oss. Vi tänkte aldrig på att gå dit och titta, tyvärr. Och nu vet jag inte var det var någonstans. Morfar kunde allting, göra träskor och korgar, bygga hus, slagtröska och allt sådant. När han gjorde korgarna inomhus på vintern var det så skräpigt inomhus sa mor. Sedan lånade han häst och körde till Eriksmåla marknad och sålde korgarna. Ja han kunde nästan allt, det kunde de förr.

Foto Annie Lidberg: Karl Venberg

Exempel på smålandsväv.

Mormor kunde mycket också, bland annat vävde hon tyg till kläder både till sin familj och åt andra. Hon kunde även väva så kallad smålandsväv som användes till kuddar och dukar. De hade reda på läkemedel. Nu specialiserar sig folk mer.

Men jag kommer inte på vem som hjälpte honom att bygga huset. Jo det fanns hantverkare till allting, såsom skomakare, skräddare, smed m fl.

Det minns jag hemifrån Knappsmåla, mitt föräldrahem. Nykvist som var byggnadssnickare han byggde ett "kokus", kokhus. Där tvättade man först kläder och kokte grispotatis efteråt.

Denna stenmur, hur har han fått tag i all sten. Han la stenmurar även nere i Pukaberg och Alsjö. Han hade väl hjälp ibland. Han hade enkla verktyg. Pärönträdet fanns nog även på min tid, det är riktigt gammalt. Här uppe i hörnet hade de utedasset. Så det första man såg när man kom var dasset. Vet inte varför man satt det så långt upp. Då hade de gullregn här, det var så fint på våren. Han lånade häst och plog, för det hade han ju inte själv. Han plogade och de hade råg. Morbror Gunnar målade en tavla, huset är i förgrunden och så finns rågfältet med. Tavlans har Mildred och jag har ett foto av tavlan. Morfar mindes det svåra året och var så rädd att det skulle bli missväxt. Hans mor hade bakat bröd och delade ut till sina barn och sa att nu fick de räcka så och så länge. De fick spara på brödkakan som de fick. Svåra året var 1868-1869. Året 1868 regnade det inte från april till augusti.

Där framme är det en triangel i vägkorsningen som man odlade i. Den tillhörde denna gård. Detta var i alla fall friköpt en tomt. Annars var det många gånger att husen stod på ofri grund.

Mormor hade så mycket blommor här. Ringblommor, väldigt fin lavendel som är en gammal växt, pioner väldigt fina. Stormhattar som även växer uppe i fjällen har jag sett. De är mycket giftiga. Kogödsel som de kunde göda landen med.

Vi är vid slänten mot vägen vid ingången till huset. När morfar var död hade de granar här någonstans och ställt kistan jämte. Vi tittade inte på honom på nära håll. Han begravdes första advent i Oskars kyrka. Den granen är mycket gammal, det var nog en julgran när jag var liten. Frukträd fanns det gott om. Brunnen tyckte vi var otäckt att de inte hade något brunnskar. De hade bara lagt något skydd över öppningen.

Minnen från Blåsås

Här hade mormor flera större rabatter med pioner och andra blommor ända hit ner till grinden. De bytte växter med varandra och köpte fröer till ringblommor. Morfar hade säkert inte gjort alla stenmurarna utan det var folk före honom som också hade gjort murar.

Foto Annie Lidberg, Blåsås 1913: Sittande fr. v. Mormor Anna-Sofia, Astrid gift Christiansen, Erik, Gunnar. Stående fr.v. Elsa, Ellen och Bertha.

Jan-Olof Andersson bor i Blåsås nu år 2011.

Foto Annie Lidberg: Morfar Johan Karlsson och min moster Elsa 1925.

Första gången jag såg tomater var när morbror Gunnar hade kommit hem från Amerika så hade han ett land med tomater uppe vid den soligaste platsen. Det hade vi aldrig sett när jag var liten.

Det var en stor händelse när han kom från Amerika. Vi visste ingenting när han kom till oss. Det var dagen före jul. Mor låg och skurade i förstukvisten, det var trögolv, när det knacka på dörren. När hon öppnade så var det hennes bror Gunnar som kom från Amerika.

Vi var ju små då. Jag var 5-6 år då, Gösta var 2 år yngre och lekkamraten 1 år yngre. Vi såg ju honom innan mor hann se honom. Det var en gammal stuga hemma i Knappsmåla, ett tvåvåningshus. Vi hade utsikt mot vägen och då fick vi se honom komma. Titta där kommer prästen sa den lille pojken. Då kom han med en stor hatt och vitt vid halsen och svart rock. Då hade han gått från Blåsås hit till Knappmåla med ett paket under armen. Det var ju då vi blev överraskade.

Han hade överraskat sina föräldrar tidigare. Han hade tagit tåget till Eskilsryd och taxi därifrån till Blåsås.

Han hade skickat in chauffören för att säga: "Kom ut så får ni träffa någon". Så de gick ut mormor och morfar och då steg Gunnar ut ur bilen. Han skulle överraska dem. De blev så glada.

På julaftons kväll när de hade ställt om i lagården hade vi alltid lutfisk och risgrynsgröt. Därefter tog de ner paketet och öppnade det. Då fick jag en dockservis. Och min bror fick en röd bil av plåt till och med en chaufför i. Han blev så häpen, så han stod med armarna rätt ut och gapade. Vi var inte vana vid så fina saker. Jag har dockservisen kvar än. Jag brukade laga mat och bjuda katten på. Tänk att blommorna försvann i första disken.

Sen kom Gunnar ofta till oss. Han hjälpte oss hemma med olika saker. Han var ju ungkarl då. Men det tog slut när han gifte sig 1937. Det kommer jag ihåg den kvällen de gifte sig. Då var

Minnen från Blåsås

min farmor hos oss. Mor och far var med på bröllopet När det kom i skymningen, det var nog rätt sent på hösten hörde vi hur de sköt. De hade skott så det small över Hultabräan och över skogarna. Vi var ute och lyssnade. Det var ju inte krig då, i så fall hade vi blivit rädda.

Foto Annie Lidberg: Elsa, Ellen som är Annies mamma, Berta och Gunnar (omkring 1920)

hade kommit med 3-4 små barn på julafton. Men bilen fortsatte. Det var inga släktingar. Det fortsatte snöa hela kvällen.

Jag kommer ihåg, det var första året hon var ensam så hon hade varit hos oss över julen. Vi hade skjutsat hem mormor. Det hade snöat lite och hästen tyckte väl det var kallt. Så när vi kom neråt backarna så började han springa fort. Gösta, min bror fick hålla så hårt han orkade. Sen när han hade blivit varm så gick han så sakta då vi ville att han skulle skynda på. Valle hette hästen. Jag kommer ihåg den julen det snöade hela julen. När vi satt inne i vårt finrum, då kom det en bil ute och lyste. Bara det inte är dom från Vimmerby, de brukade komma ibland. Erik hette en av mormors söner. Då måste jag ju följa med hem sa mormor. Men det går ju inte. Det är ju kallt i stugan och det finns ingen julmat. Men då minns jag ett tag vilken skräck vi kände. Om de

Vi tackar Annie Lidberg så mycket för att hon delar med sig av sina minnen från Blåsås.

Gunvor och Jan-Erik Johansson

Dessa anteckningar finns på Oskars hembygdsförenings hemsida www.hembygd.se/oskars under Oskarsboken.

Stöd hembygdsföreningens
dokumentationsarbete
genom att sätta in ett
bidrag på vårt
bankgiro:

285-7498